

CONVENANT overeengekomen tussen de Stichting
van de Arbeid en het CSO over verbetering van de
medezeggenschap van gepensioneerden bij de uit-
voering van pensioenregelingen

Juni 1998

Publicatienr. 2/98

CONVENANT overeengekomen tussen de Stichting
van de Arbeid en het CSO over verbetering van de
medezeggenschap van gepensioneerden bij de uit-
voering van pensioenregelingen

Juni 1998 Publikatienr. 2/98

Colofon

Uitgave:

**Stichting van de Arbeid
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG
tel.: 070 - 3 499 579
fax: 070 - 3 832 535**

Druk:

SER-huisdrukkerij

@ 1998, Stichting van de Arbeid

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de Stichting van de Arbeid

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Uitgangspunten en overwegingen	3
3. Het begrip 'gewezen deelnemers' in relatie tot de beoogde verbetering van de medezeggenschap	4
4. De evaluatie van de regeling medezeggenschap bij pensioenfondsen ..	5
5. Aanpak verbetering medezeggenschapspositie van gepensioneerden	7
6. Looptijd afspraken en evaluatie-onderzoek	10
7. Ondersteunende wetgeving	11

Bijlage 1

Opvatting van de Stichting van de Arbeid over bevoegdheden van deelnemersraad met de aard van een te realiseren beroepsrecht

Bijlage 2

Aanbevelingen van de Stichting van de Arbeid inzake verbetering van de medezeggenschapspositie van gepensioneerden bij de uitvoering van pensioenregelingen

Bijlage 3

De organisatie van de verkiezing van vertegenwoordigers van gepensioneerden in deelnemersraden of in besturen van ondernemingspensioenfondsen

Convenant tussen de Stichting van de Arbeid en het CSO over verbetering van de medezeggenschap van gepensioneerden bij de uitvoering van pensioenregelingen

1. Inleiding

De Stichting van de Arbeid en de samenwerkende ouderenorganisaties verenigd in het CSO hebben zich gezamenlijk beraden over de mogelijkheden om te komen tot een substantiële verbetering van de medezeggenschap van gepensioneerden bij de uitvoering van hun pensioenregeling. Daarbij wordt in het bijzonder bedoeld op het beleid dat door besturen van pensioenfondsen, zowel ondernemings- als bedrijfspensioenfondsen, wordt gevoerd. Er is echter ook aandacht geschonken aan mogelijkheden tot verbetering van de medezeggenschap bij de zogeheten direct verzekerde pensioenregelingen.

Bij hun besprekingen hebben de Stichting van de Arbeid en het CSO zich eerst gebogen over de te hanteren uitgangspunten en over het begrip 'gewezen deelnemers'.

Vervolgens is getracht overeenstemming te bereiken over een door partijen gewenste materiële situatie op het gebied van de medezeggenschap van gepensioneerden alsmede over de wijze waarop die gewenste situatie kan worden gerealiseerd.

2. Uitgangspunten en overwegingen

De Stichting van de Arbeid en het CSO erkennen de primaire verantwoordelijkheid van de sociale partners voor de inhoud van de pensioenregelingen. De pensioentoezegging door de werkgever betreft immers een arbeidsvoorwaarde. Het pensioenbeleid vormt in dat opzicht een wezenlijk onderdeel van het totale arbeidsvoorwaardenbeleid waarvoor werkgevers en werknemers primair verantwoordelijk zijn. Deze primaire verantwoordelijkheid van de sociale partners geldt ook wat betreft de keuze van de (hoofd)uitvoeringsvorm (OPF, BPF of direct verzekerde regeling). Ingeval een pensioenregeling wordt uitgevoerd door een pensioenfonds, ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling bij het bestuur van het fonds.

Gegeven dit uitgangspunt erkennen de Stichting van de Arbeid en het CSO echter eveneens dat het maatschappelijk belang vereist om op het gebied van de medezeggenschap bij de uitvoering van pensioenregelingen een juiste balans te vinden tussen de belangen van de actieve deelnemers en die van de gewezen deelnemers.

Daarbij zijn partijen met elkaar overeen gekomen dat, in lijn met de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling tussen de sociale partners en de overheid op het gebied van de aanvullende arbeidspensioenen, primair zal worden ingezet op een krachtige aanbeveling van de Stichting van de Arbeid gericht tot partijen betrokken bij pensioenregelingen. Dit impliceert dat de aanbevolen maatregelen in beginsel zonder dwingende wetgeving tot stand worden gebracht. Van het instrument van

wetgeving zal alleen op onderdelen in ondersteunende zin gebruik worden gemaakt.

Voor de Stichting van de Arbeid vormt deze aanpak een wezenlijke randvoorwaarde voor haar bereidheid tot medewerking.

Het CSO heeft hiervan goede nota genomen, maar behoudt zich het recht voor, te zijner tijd, afhankelijk van de effectiviteit van de aanbevolen maatregelen welke uit een te houden evaluatie zal moeten blijken, ook nadere wetgeving te bepleiten.

3. Het begrip 'gewezen deelnemers' in relatie tot de beoogde verbetering van de medezeggenschap

Partijen onderkennen dat onder het verzamelbegrip 'gewezen deelnemers', als aanduiding voor die belanghebbenden bij pensioenregelingen die noch 'werkgever' noch 'werknemer' zijn, verschillende groepen schuil gaan. Genoemd kunnen worden gepensioneerden (met een oudedagspensioen), nagelaten betrekkingen (met een nabestaandenpensioen), slapers (met een premievrije pensioenaanspraak), arbeidsongeschikten (met een premievrije voortzetting van de pensioenopbouw en/of met een aanvullend invaliditeitspensioen) en werkloze werknemers met een voortzettingsbijdrage van het FVP.

De omvang van de gehele categorie van gewezen deelnemers ten opzichte van de groep van actieve deelnemers (de werknemers) alsmede de relatieve omvang van de onderscheiden groepen van gewezen deelnemers onderling, verschilt per pensioenregeling en is ook in de tijd aan veranderingen onderhevig. Ook de medezeggenschapspositie van de onderscheiden groepen van gewezen deelnemers vertoont aanmerkelijke verschillen. Zo komt het veel voor dat arbeidsongeschikten met een premievrije voortzetting eenzelfde medezeggenschapspositie wordt toegekend als aan de gewone (actieve) deelnemers, terwijl de groep van de nagelaten betrekkingen bij veel pensioenfondsen wordt beschouwd als behorend tot de kring van gepensioneerden.

Een op dit moment nog tamelijk omvangrijke groep van gewezen deelnemers betreft de gewezen deelnemers met een premievrije pensioenaanspraak: de 'slapers'. Het gaat hierbij in de meeste gevallen om werknemers die naast het feit dat zij slaper zijn bij een of meer pensioenregelingen van hun oude werkgever(s), ook gewoon actief deelnemer zijn in de pensioenregeling van hun huidige werkgever. Als gevolg van de medio jaren tachtig op grote schaal gecreëerde mogelijkheid van waarde-overdracht bij wisseling van dienstbetrekking en het in juli 1994 in werking getreden wettelijke recht op waarde-overdracht, zal deze groep naar verwachting de komende jaren sterk in omvang afnemen. In dit verband kan tevens worden opgemerkt dat de aanbeveling van de Stichting van de Arbeid uit 1994 om zoveel mogelijk medewerking te verlenen (door de oude en de huidige werkgever) aan verzoeken van slapers om waarde-overdracht van hun oude premievrije pensioenaanspraken, geleidelijk door steeds meer werkgevers en pensioenfondsen wordt opgevolgd, hetgeen tot een nog verdere afname van de omvang van deze groep zal leiden.

Het grote belang van slapers is dat hun pensioenrechten niet, zoals dat in het verleden veelal het geval was, door de inflatie worden uitgehold. Sinds de inwerkingtreding van de Wet Nypels/Groenman per 1 januari 1992 dienen zij, wat betreft de toeslagverlening of indexatie, verplicht gelijk te worden behandeld als de gepensioneerden. Uit de recent afgeronde evaluatie van de Wet Nypels/Groenman is gebleken dat bij bijna alle pensioenregelingen deze wet op een juiste wijze wordt toegepast.

Het beeld overziende, zijn Stichting van de Arbeid en CSO tot de conclusie gekomen dat als het gaat om medezeggenschap van gewezen deelnemers uit hoofde van hun pensioenbelangen, de aandacht in dit convenant vooral dient uit te gaan naar de groep van gepensioneerden. Dit laat overigens onverlet dat in voorkomende gevallen op decentraal niveau bepaalde vormen van medezeggenschap, bijvoorbeeld door middel van deelnemersraden, mede kunnen worden toegekend aan gewezen deelnemers met een premie-vrije pensioenaanspraak¹.

4. De evaluatie van de regeling medezeggenschap bij pensioenfondsen

Volgens het onderzoeksrapport van het bureau 'Research voor beleid' dat in april 1996 onder de titel 'Evaluatie regeling medezeggenschap bij pensioenfondsen' is verschenen, kent ongeveer tweederde van de onderzochte pensioenfondsen enigerlei vorm van invloedsuitoefening voor gepensioneerden. Bij één derde van de onderzochte fondsen kunnen gepensioneerden invloed uitoefenen via de deelnemersraad en/of via bestuursparticipatie, in een aantal gevallen aangevuld met een algemene deelnemersvergadering of bestuursbenoeming.

Voorts vermeldt het rapport dat van de in totaal 497 onderzochte pensioenfondsen (die tezamen 95% van het totaal aantal verzekerden in Nederland tellen), 19% beschikt over een deelnemersraad of een daarmee vergelijkbaar orgaan. In 61% van deze gevallen hebben ook gepensioneerden zitting in de deelnemersraad.

Tevens is in het rapport aangegeven dat van de onderzochte fondsen 30% een algemene deelnemersvergadering kent die toegankelijk is voor gepensioneerden en/of gepensioneerden de mogelijkheid biedt via bestuursbenoeming invloed uit te oefenen op het beleid van het fonds.

In het rapport wordt ook de conclusie getrokken dat kleine fondsen over het algemeen minder vaak enigerlei vorm van invloedsuitoefening kennen dan grote en middelgrote fondsen.

Volgens het rapport kan niettemin op basis van de evaluatie de effectiviteit van de regeling medezeggenschap bij pensioenfondsen, welke regeling beoogt door middel van het instellen van deelnemersraden aan met name gepensioneerden mo-

¹ Vgl. de laatste volzin van artikel 6a, tweede lid van de PSW (bevoegdheid van een bestuur van een OPF om vertegenwoordiging van gewezen deelnemers in een deelnemersraad mogelijk te maken).

gelijkheden te bieden tot invloedsuitoefening op het beleid van pensioenfondsbesturen, als gering worden aangeduid.

Zo blijkt als gevolg van de wetswijziging in de praktijk bij slechts ca. 12% van de pensioenfondsen een deelnemersraad te zijn ingesteld.

De belangrijkste redenen op grond waarvan niet tot instelling van een deelnemersraad is overgegaan, blijken te zijn:

- het ontbreken van interesse bij gepensioneerden (volgens respondenten uit de kring van pensioenfondsbesturen);
- de geringe mate van invloed van deelnemersraden op het beleid van fondsbesturen (volgens respondenten uit de kring van leden van deelnemersraden);
- de aanwezigheid van andere vormen van invloedsuitoefening, zoals bestuursparticipatie.

Daarnaast laat de wijze waarop de wettelijke bepalingen van de regeling medezeggenschap in de praktijk worden toegepast, volgens het rapport een aantal knelpunten zien:

- * de 5%-clausule kan vooral bij de grote pensioenfondsen een probleem vormen;
- * de regeling kent geen expliciet verbod op het opnemen van een maximum leeftijd voor leden van deelnemersraden;
- * het ontbreken van een regeling voor vervanging van leden van deelnemersraden;
- * er bestaat onduidelijkheid over de definitie van deelnemers en gewezen deelnemers;
- * het principe van evenredige vertegenwoordiging is onduidelijk geformuleerd en kan daardoor op verschillende manieren worden geïnterpreteerd;
- * in de regeling ontbreken bepalingen omtrent scholing, het inhuren van externe deskundigen en andere faciliteiten, waardoor deelnemersraden afhankelijk zijn van de 'goedwillendheid' van pensioenfondsbesturen (die soms te wensen overlaat);
- * de Verzekeringkamer als toezichthouder van de pensioenfondsen fungeert tevens als klachteninstantie, waardoor het risico bestaat dat geen objectief oordeel gegeven kan worden;
- * de regeling van het klachtrecht ontbeert de mogelijkheid tot het nemen van sancties tegen pensioenfondsbesturen ingeval een klacht door de Verzekeringkamer terecht wordt bevonden: er bestaat geen mogelijkheid om het desbetreffende bestuur te dwingen de uitspraak van de Verzekeringkamer te honoreren.

5. Aanpak verbetering medezeggenschapspositie van gepensioneerden

De Stichting van de Arbeid en het CSO zijn van oordeel dat daadwerkelijke medezeggenschap van gepensioneerden bij de uitvoering van pensioenregelingen een nieuwe impuls dient te krijgen, enerzijds door het stimuleren van de totstandkoming van deelnemersraden in combinatie met een versterking van de positie en bevoegdheden van dergelijke raden en anderzijds door het vergroten van de mogelijkheden van directe bestuursparticipatie.

Wat betreft de gewenste versterking van de positie en bevoegdheden van deelnemersraden zijn de Stichting van de Arbeid en het CSO overeengekomen bij de overheid een aantal (wettelijke) maatregelen te bepleiten (zie par.7).

In bijlage 1. bij dit convenant geeft de Stichting van de Arbeid haar opvatting over de bevoegdheden van de deelnemersraad in samenhang met de aard van een te realiseren beroepsrecht.

Gelet op de grote diversiteit welke in de pensioensector bestaat, zowel wat betreft de wijze van uitvoering als ook wat betreft grootte en samenstelling van de groepen van belanghebbenden, zijn de Stichting van de Arbeid en het CSO van oordeel, dat het in beginsel aan partijen, waaronder de gepensioneerden en hun organisaties, is om een geëigende weg te vinden om voor hun pensioenregeling de medezeggenschapspositie van gepensioneerden te verbeteren.

Naar het oordeel van de Stichting van de Arbeid en het CSO kan aan een adequate medezeggenschapspositie van gepensioneerden in beginsel vorm en inhoud worden gegeven langs de weg van:

- instelling van een deelnemersraad;
- directe vertegenwoordiging van de gepensioneerden in het bestuur van het pensioenfonds, zulks onder handhaving van het bipartiete karakter van het pensioenfondsbestuur en met inachtneming van de onderscheiden verantwoordelijkheden van partijen betrokken bij het arbeidsvoorwaardenoverleg ten aanzien van de inhoud van de pensioenregeling en die van het pensioenfondsbestuur voor de uitvoering van de pensioenregeling.

De Stichting van de Arbeid is bereid ter zake in het kader van de implementatie van dit convenant een krachtige aanbeveling te richten tot alle thans bij pensioenregelingen betrokken partijen om, in samenhang met de door de Stichting van de Arbeid en het CSO in par. 7. van dit convenant bepleite ondersteunende wettelijke maatregelen, voor zover daar nog aanleiding voor is, een wezenlijke verbetering van de medezeggenschapspositie van gepensioneerden te realiseren langs de weg van ofwel de instelling van een deelnemersraad, dan wel door één of meer vertegenwoordigers van gepensioneerden in het bestuur van het pensioenfonds op te nemen, zulks onder handhaving van het bipartiete karakter van het pensioenfondsbestuur en met inachtneming van de onderscheiden verantwoordelijkheden van partijen betrokken bij het arbeidsvoorwaardenoverleg ten aanzien van de inhoud van de pensioenregeling en die van het pensioenfondsbestuur voor de uitvoering van de pensioenregeling.

In deze aanbeveling zal tevens met betrekking tot de drie hoofdvoeringsvormen die in de pensioensector voorkomen, als nadere uitwerking van het vorenstaande het navolgende worden aanbevolen:

- a. Aan de besturen van de bedrijfspensioenfondsen zal de Stichting van de Arbeid nadrukkelijk aanbevelen om, indien het fonds nog geen deelnemersraad heeft², zelf het initiatief te nemen leidend tot de oprichting van een deelnemersraad en tevens zorg te dragen voor een adequate verkiezingsprocedure en voor de organisatie van de verkiezing als zodanig, een en ander zoals verwoord in bijlage 3 bij dit convenant.
- b. Aan de besturen van ondernemingspensioenfondsen die nog geen deelnemersraad en evenmin een bestuursparticipatie van gepensioneerden conform deze aanbeveling kennen, maar wel een relatief en/of absoluut substantieel aantal gepensioneerde deelnemers hebben, zodanig dat het relatieve aandeel van gepensioneerden ten minste 10% bedraagt van het totale aantal actieve deelnemers en gepensioneerden³, zulks met een minimum van 25 gepensioneerden, dan wel dat sprake is van ten minste 1000 gepensioneerden, zal worden aanbevolen om, ofwel:
- alsnog zelf het initiatief te nemen tot instelling van een deelnemersraad; dan wel
 - te opteren voor het opnemen in het bestuur van het fonds van één of meer vertegenwoordigers van de gepensioneerden⁴ (aan te wijzen door de gepensioneerden in het desbetreffende fonds), welke deel uitmaken van de werknemersgeleding.
- Ingeval een ondernemingspensioenfonds reeds een deelnemersraad kent, maar besluit daarnaast ook te komen tot een directe bestuursvertegenwoordiging van gepensioneerden, bijvoorbeeld vanwege de relatieve en/ of absolute omvang van de groep van gepensioneerden, acht de Stichting een dergelijk besluit niet strijdig met deze aanbeveling.

Het verdient nadrukkelijk aanbeveling om voor de besluitvorming inzake de keuze tussen instelling van een deelnemersraad dan wel directe bestuursvertegenwoordiging, de gepensioneerden schriftelijk te raadplegen en, tenzij zwaarwegende - duidelijk te motiveren - redenen zich daartegen verzetten, het meerderheidsstandpunt te volgen, althans wanneer de respons ten minste 50%

² Bij sommige bedrijfspensioenfondsen, zoals bijvoorbeeld het ABP en het PGGM, functioneren sinds vele jaren zogenoemde adviesraden, welke strikt genomen geen deelnemersraden zijn in de zin van de wet, maar waarvan de bevoegdheden niet onderdoen voor de wettelijke bevoegdheden van deelnemersraden. In de zin van deze aanbeveling kunnen deze adviesraden worden gelijk gesteld aan deelnemersraden.

³ Onder gepensioneerden worden ook verstaan nagelaten betrekkingen met een nabestaandenpensioen.

⁴ Het aantal bestuurszetels voor gepensioneerden zal mede afhankelijk dienen te zijn van het aantal gepensioneerden in relatie tot het totale aantal actieve deelnemers en gepensioneerden.

blijkt te zijn⁵. Voorts dient het fondsbestuur zorg te dragen voor een adequate verkiezingsprocedure en voor de organisatie van die verkiezing, zoals verwoord in bijlage 3 bij dit convenant.

- c. Voorts is de Stichting van de Arbeid bereid aan te bevelen dat de vertegenwoordigers van de gepensioneerden in deelnemersraden en in fondsbesturen zodanige faciliteiten worden geboden dat zij periodiek in de gelegenheid worden gesteld met hun achterban te communiceren.
- d. Meer specifiek ten aanzien van deelnemersraden, acht de Stichting het van groot belang dat besturen van pensioenfondsen met een deelnemersraad zich bij hun bestuurspraktijk voortdurend bewust zijn van de betekenis van dit medezeggenschapsorgaan en daar ook in de praktijk naar handelen. Voorts is de Stichting van de Arbeid bereid aan te bevelen om in de statutaire en/of reglementaire bepalingen van ondernemings- en bedrijfspensioenfondsen:
- niet zodanige leeftijdsgrenzen, al of niet in combinatie met een beperking in de herbenoembaarheid voor leden van deelnemersraden, te stellen dat daardoor in de praktijk de participatie van gepensioneerden wordt bemoeilijkt;
 - een adequate procedure voor kandidaatstelling en verkiezing van de leden van de deelnemersraad op te nemen, zoals verwoord in bijlage 3 bij dit convenant;
 - ten aanzien van de bevoegdheden van deze raad een duidelijke verwijzing op te nemen naar de desbetreffende bepalingen in de PSW, dan wel een duidelijke opsomming van de toegekende bevoegdheden;
 - zodanige faciliteiten te bieden (ook in financieel opzicht) als nodig is voor een goed functioneren van de raad, in het bijzonder wat betreft:
 - recht op scholing;
 - recht op secretariële ondersteuning;
 - het recht dat leden van deelnemersraden die behoren tot de geleding van de actieve deelnemers, door hun werkgever in staat worden gesteld de vergaderingen van de raad bij te wonen;
 en voorts vergoeding van al die kosten die naar redelijkheid en billijkheid daarvoor in aanmerking komen, waaronder de kosten voor gerechtelijke procedures.
- e. Ter bevordering van de medezeggenschapssituatie bij pensioenregelingen in het algemeen en de bevordering van het functioneren van deelnemersraden in het bijzonder, is de Stichting bereid om de instelling van een 'focal point' te bevorderen, waarbij belangstellenden, individueel of verenigd, informatie kunnen verkrijgen over de verschillende vormen van medezeggenschap, zoals bestuurvertegenwoordiging en de instelling van deelnemersraden, over de wettelijke en eventuele bovenwettelijke bevoegdheden voor deelnemersraden alsmede over aspecten die te maken hebben met het functioneren van gepensioneerden in deelnemersraden en in fondsbesturen, zoals de communi-

⁵ Ingeval de respons 50% of minder bedraagt, wordt aanbevolen de voorkeur van de gepensioneerden in ieder geval wel te laten meewegen bij de besluitvorming door het bestuur.

catie met de achterban. Bij het 'focal point' zou ook een voorbeeld-reglement voor deelnemersraden kunnen worden verkregen.

Een dergelijk 'focal point' zou kunnen worden ondergebracht bij een bestaand onafhankelijk instituut. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan het Voorlichtingscentrum Sociale Verzekeringen (VSV).

- f. Aan de partijen betrokken bij pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij een verzekeringsmaatschappij (werkgevers, vertegenwoordigers van betrokken vakorganisaties of ondernemingsraden) en waar de medezeggenschap van de deelnemers aan deze regelingen thans alleen kan worden uitgeoefend door de OR, zal nadrukkelijk in overweging worden gegeven te komen tot de instelling van een deelnemersvergadering ingeval sprake is van een relatief aandeel van ten minste 10% gepensioneerden ten opzichte van het totale aantal actieve en gepensioneerde deelnemers, zulks met een minimum van 25 gepensioneerden, dan wel van 1000 of meer gepensioneerden. Voorts zal worden aanbevolen dat de actieve en de gepensioneerde deelnemers over de inhoud van dit convenant worden geïnformeerd.
- g. In de aanbeveling zal ten slotte expliciet worden opgemerkt, dat de Stichting daarmee uitdrukkelijk niet beoogt belemmeringen op te werpen voor eventuele verdergaande maatregelen ter versterking van de medezeggenschapspositie van gewezen deelnemers welke op decentraal niveau reeds zijn of worden overeengekomen.

De tekst van de voorgenomen aanbeveling is opgenomen in bijlage 2. bij dit convenant.

6. Looptijd afspraken en evaluatie-onderzoek

De Stichting van de Arbeid en het CSO hebben met elkaar afgesproken, dat dit convenant een looptijd zal hebben tot 1 juli 2001.

Op basis van de uitkomsten van een evaluatie-onderzoek naar de doorwerking van vorenstaande aanbevelingen gericht op verbetering van de medezeggenschap van gepensioneerden bij de uitvoering van pensioenregelingen, zullen partijen met elkaar overleggen over de verdere toekomst. Dit onderzoek zal worden gestart in 2000, zodat de uitkomsten in 2001 beschikbaar kunnen komen.

De Stichting van de Arbeid zal bevorderen dat het evaluatie-onderzoek wordt gehouden onder auspiciën van de Pensioencommissie van de SER. In het geval dit laatste mogelijk blijkt, zal de Stichting tevens bevorderen dat in de begeleidingscommissie van de SER die belast zal worden met de opzet, organisatie en begeleiding van het evaluatieonderzoek, ruimte wordt geboden voor een adequate vertegenwoordiging van het CSO.

Getracht zal worden het onderzoek te financieren uit middelen van het Fonds Voorheffing Pensioenverzekering en van het ministerie.

In dit verband hebben de Stichting en het CSO voorts met elkaar afgesproken om reeds volgend jaar (1999), eventueel samen met een vertegenwoordiging van de staatssecretaris van SZW, met de voorbereidingen van het evaluatieonderzoek een aanvang te maken. Het zal daarbij in eerste aanleg vooral gaan om het formuleren van de vraagstellingen waarop het beoogde onderzoek de antwoorden zal moeten geven. Partijen kunnen zich daarbij mede baseren op relevante informatie welke hen uit de achterbannen van hun organisaties bereikt. Tevens biedt dit de mogelijkheid om de ontwikkelingen op het terrein van de medezeggenschap bij de uitvoering van pensioenregelingen de komende jaren op de voet te volgen, zodat indien onverhoopt mocht blijken dat de beoogde ontwikkelingen niet of in duidelijk onvoldoende mate vorm en inhoud krijgen, nadere stappen kunnen worden overwogen.

7. Ondersteunende wetgeving

De Stichting van de Arbeid en het CSO hebben overeenstemming bereikt over de navolgende ondersteunende wetgeving welke zij bij de regering willen bepleiten.

- a. Naar het oordeel van de Stichting van de Arbeid en het CSO verdient het overweging artikel 6a van de PSW ten aanzien van de ondernemingspensioenfondsen te verduidelijken door in lid 2 aan de tweede zin na het woord 'evenredig' de zinsnede 'op basis van onderlinge aantallen' toe te voegen.
- b. Voorts bepleiten de Stichting van de Arbeid en het CSO dat de kennelijk bestaande belemmering in de PSW (op basis van de interpretatie van de Verzekeringskamer), waardoor het niet mogelijk blijkt ook aan gepensioneerden actief stemrecht te verlenen voor het verkiezen van één of meer leden van het bestuur van een pensioenfonds die deel uitmaken van de werknemersgeleding, wordt weggenomen. Daarbij is van belang dat een structurele oplossing wordt gerealiseerd, waarbij geen beroep behoeft te worden gedaan op artikel 29 PSW.
- c. De Stichting van de Arbeid en het CSO bepleiten om naast het bestaande klachtrecht van de deelnemersraad of van een gedeelte van ten minste 10% van de leden van de deelnemersraad, ook een volwaardig beroepsrecht voor de deelnemersraad te realiseren bij de Ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam, op hoofdlijnen gelijk aan het beroepsrecht van ondernemingsraden, zoals dit is geregeld in artikel 26 van de Wet op de Ondernemingsraden. Dit zou in concreto moeten inhouden, dat de deelnemersraad bij de Ondernemingskamer beroep kan instellen tegen het besluit van het bestuur van een pensioenfonds indien:
 - het bestuur ten onrechte geen advies aan de 'deelnemersraad heeft gevraagd;
 - het besluit van het bestuur niet in overeenstemming is met het advies van de deelnemersraad;

- het advies van de deelnemersraad wel is gevolgd, maar er later feiten of omstandigheden bekend zijn geworden die, had de deelnemersraad ze gekend, tot een ander advies hadden geleid.

Het beroep zou moeten worden ingediend binnen één maand nadat de deelnemersraad van het besluit van het fondsbestuur in kennis is gesteld. Het beroep zou uitsluitend moeten kunnen worden ingesteld ter zake dat het bestuur van het pensioenfonds bij een besluit over een aangelegenheid als bedoeld in artikel 6b. het eerste lid, bij afweging van betrokken belangen niet in redelijkheid tot het besluit had kunnen komen.

Uit de praktijk van de toepassing van het beroepsrecht ex art. 26 WOR blijkt dat de Ondernemingskamer, juist vanwege het gebruik van de zinsnede in de wet dat uitsluitend beroep kan worden ingesteld ter zake dat de ondernemer 'bij afweging van betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen', niet een 'koude' marginale toetsing toepast, maar wel degelijk nagaat of de ondernemer bij zijn besluitvorming op een zorgvuldige wijze de wederzijds aangevoerde argumenten tegen elkaar heeft afgewogen. De Stichting van de Arbeid en het CSO wensen een dienovereenkomstige toetsing bij beroepszaken van deelnemersraden.

Voorts zou de Ondernemingskamer de bevoegdheid moeten krijgen, indien de deelnemersraad daarom heeft verzocht, een of meer van de navolgende voorzieningen te treffen:

- het opleggen van de verplichting aan het bestuur om het besluit geheel of ten dele in te trekken alsmede om aan te wijzen gevolgen van dat besluit ongedaan te maken;
- het opleggen van een verbod aan het bestuur om handelingen te verrichten of te doen verrichten ter uitvoering van het besluit of onderdelen daarvan;
- het, zo nodig onverwijld, treffen van voorlopige voorzieningen.

Een voorziening van de Ondernemingskamer zou door derden verworven rechten niet mogen aantasten. Ten slotte zou tegen een beschikking van de Ondernemingskamer uitsluitend beroep in cassatie mogelijk moeten zijn.

- d. De introductie van een volwaardig beroepsrecht voor deelnemersraden brengt met zich dat het thans in art. 6c PSW geregelde klachtrecht op enkele onderdelen aanpassing behoeft, zodanig dat een eventuele samenloop van een klachtenprocedure met een beroepsprocedure bij de Ondernemingskamer over hetzelfde geschil wordt voorkomen. Indien binnen de daarvoor gestelde termijn geen beroep bij de Ondernemingskamer is ingesteld, zou de deelnemersraad of een gedeelte van ten minste 10% van de leden van de deelnemersraad een klacht kunnen indienen bij de Verzekeringskamer. Voorts bepleiten de Stichting en het CSO de navolgende wijzigingen ter zake van de in het huidige art. 6c. PSW genoemde termijnen:

- de termijn waarbinnen een klacht moet worden ingediend, zou gesteld kunnen worden op twee maanden na afloop van de termijn waarbinnen beroep bij de Ondernemingskamer kan worden ingesteld;
- de maximale termijn voor de Verzekeringskamer om een oordeel over de klacht te geven (thans één jaar), dient te worden bekort tot drie maanden.

- de termijn waarbinnen het bestuur bij gehele of gedeeltelijke grondverklaring van de klacht door de Verzekeringskamer op deze uitspraak dient te reageren (thans zes maanden), dient te worden bekort tot drie maanden.
- e. Ten aanzien van het probleem dat het adviesrecht van een deelnemersraad zoals geregeld in art. 6b PSW, ingeval sprake is van een pensioenfonds met de rechtsvorm van een B.V. of van een vereniging, formeel 'in de lucht' hangt, dient naar het oordeel van de Stichting van de Arbeid en het CSO te worden overwogen artikel 6b PSW zodanig te wijzigen dat de deelnemersraad adviesbevoegdheid krijgt jegens elk orgaan van het pensioenfonds/de rechtspersoon dat bevoegd is tot het nemen van de in art. 6b lid 1 PSW genoemde besluiten.
- f. Naar het oordeel van de Stichting van de Arbeid en het CSO zou in de PSW moeten worden geregeld dat in het bestuur van een ondernemingspensioenfonds ook vertegenwoordigers van de gewezen deelnemers zitting kunnen hebben.
- g. Aan het bepaalde in art. 7.4 PSW zou naar het oordeel van de Stichting en het CSO de zinsnede moeten worden toegevoegd: "of op grond van diens leeftijd".

Opvatting van de Stichting van de Arbeid over de bevoegdheden van de deelnemersraad in samenhang met de aard van een te realiseren beroepsrecht

De sociale partners in de Stichting van de Arbeid zijn ervan overtuigd, dat de bevordering van de medezeggenschap van deelnemers en gepensioneerden bij de uitvoering van de pensioenregeling via het instrument van deelnemersraden een breed draagvlak behoeft om daadwerkelijk succesvol te kunnen zijn.

De Stichting is bereid hieraan een belangrijke stimulans te geven, zowel wat betreft de totstandkoming van deelnemersraden, als ook wat betreft de verbetering en professionalisering van de medezeggenschapspositie van deze raden. Daarbij wil de Stichting evenwel blijven binnen het bestaande wettelijke kader ter zake van het karakter van deelnemersraden als belangrijke organen van de pensioenfondsen met adviserende bevoegdheden.

Kortom: de Stichting is bereid de deelnemersraad te beschouwen als een belangrijk instrument om de medezeggenschap van de actieve deelnemers en van de gepensioneerden over de uitvoering van de pensioenregeling concrete vorm en inhoud te geven.

In dit verband is ook de Stichting van de Arbeid van oordeel, dat een verantwoordingsplicht dient te bestaan van het fondsbestuur jegens de deelnemersraad. Deze verantwoordingsplicht dient in concreto tot uitdrukking te komen in een informatieplicht van het bestuur in algemene zin als ook in een verplichting van het fondsbestuur om met de deelnemersraad overleg te voeren over alle aangelegenheden in relatie tot de taken van het fondsbestuur inzake de uitvoering van de pensioenregeling. Daartoe behoort ook de verplichting van het fondsbestuur om advies te vragen over alle beleidsvoornemens van het bestuur als genoemd onder de punten a t/m g van artikel 6b van de PSW. Voorts dient het bestuur op een zorgvuldige wijze te komen tot een gemotiveerde oordeelsvorming over door de deelnemersraad uitgebrachte adviezen, niet alleen als het gaat om gevraagde adviezen, maar ook over adviezen die de raad eigener beweging heeft uitgebracht. Daarbij past dat de deelnemersraad door het fondsbestuur in staat wordt gesteld zijn taken naar behoren uit te oefenen (voldoende faciliteiten) alsmede dat de verantwoordelijkheden van de deelnemersraad gewaarborgd worden door een adequaat recht van beroep. Naar de mening van de Stichting is uit het recente evaluatie-rapport terecht kritiek naar voren gekomen op het bestaande wettelijke klachtrecht bij de Verzekeringskamer, waardoor de beoogde medezeggenschapspositie van de deelnemersraad niet in voldoende mate wordt ondersteund. Niettemin kan de Stichting ermee instemmen, wanneer naast een volwaardig beroepsrecht voor de deelnemersraad (in meerderheid) bij de Ondernemingskamer, ook het bestaande klachtrecht bij de Verzekeringskamer blijft gehandhaafd, zodat ook een gekwalificeerde minderheid (van ten minste 10% van de leden) van de deelnemersraad de mogelijkheid houdt een klacht bij een onafhankelijke en deskundige instantie als de Verzekeringskamer in te dienen. Wel moet worden voorkomen dat een samenloop kan ontstaan van een klachtenprocedure en een beroepsprocedure over hetzelfde geschil.

In samenhang met de adviserende bevoegdheden van de deelnemersraad kan, naar de mening van de Stichting, het te realiseren recht van beroep van de deelnemersraad bij de Ondernemingskamer niet inhouden dat deze rechter komt tot een zodanige inhoudelijke toetsing dat de materiële argumenten van de deelnemersraad worden afgewogen tegen de materiële argumenten van het fondsbestuur en vervolgens in de uitspraak wordt aangegeven wat het omstreden besluit zou moeten inhouden. Daarmee zou immers de Ondernemingskamer op de stoel gaan zitten van het fondsbestuur en de uiteindelijke verantwoordelijkheid van het bestuur voor het te nemen besluit worden ontkracht.

Uit de praktijk van de toepassing van het beroepsrecht ex art. 26 WOR blijkt dat de Ondernemingskamer, juist vanwege het gebruik van de zinsnede in de wet dat uitsluitend beroep kan worden ingesteld ter zake dat de ondernemer 'bij afweging van betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen', niet een 'koude' marginale toetsing toepast, maar nagaat of de ondernemer bij zijn besluitvorming op een zorgvuldige wijze de wederzijds aangevoerde argumenten tegen elkaar heeft afgewogen.

De Stichting van de Arbeid meent dat er een overeenkomstige toetsing bij beroepszaken van deelnemersraden zou moeten komen.

Een instemmingsrecht voor de deelnemersraad past echter niet in deze opzet. Een instemmingsrecht houdt namelijk in dat de deelnemersraad de facto een veto-recht verkrijgt, waardoor de verantwoordelijkheid van het fondsbestuur voor de desbetreffende beleidsonderdelen te zeer wordt aangetast. Daarbij dient ook in de overwegingen te worden betrokken dat de beleidsvrijheid van het fondsbestuur in sterke mate wordt ingeperkt door enerzijds de bevoegdheden van de sociale partners voor de inhoud van de pensioenregeling en anderzijds door de vereisten die de wet met zich brengt, waarbij het bestuur bovendien onderworpen is aan het toezicht van de Verzekeringskamer. De Stichting ziet daarom ten principale te grote risico's verbonden aan het verlenen van instemmingsrecht aan de deelnemersraad, waardoor het fondsbestuur in voorkomende gevallen te zeer wordt beperkt bij het uitoefenen van zijn bestuurstaken.

Aanbeveling
van de Stichting van de Arbeid inzake verbetering van de medezeggenschapspositie van gepensioneerden bij de uitvoering van pensioenregelingen

De Stichting van de Arbeid overwegende dat

- hoewel uit onderzoek is gebleken, dat veel pensioenfondsen enigerlei vorm van invloedsoefening voor gepensioneerden kennen, de medezeggenschapspositie van in het bijzonder de gepensioneerden, bij een aantal pensioenfondsen en veel direct verzekerde pensioenregelingen nog voor verbetering vatbaar is;
- maatregelen ter verbetering van de medezeggenschapspositie van gepensioneerden, in lijn met de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling tussen de sociale partners en de overheid op het gebied van de aanvullende arbeidspensioenen, in beginsel zonder dwingende wetgeving tot stand dienen te worden gebracht en dat van het instrument van wetgeving alleen op onderdelen in ondersteunende zin gebruik dient te worden gemaakt;
- gelet op de grote diversiteit welke in de pensioensector bestaat, zowel wat betreft de wijze van uitvoering van pensioenregelingen, als ook wat betreft grootte en samenstelling van de groepen van belanghebbenden, het in beginsel aan partijen, waaronder de gepensioneerden en hun organisaties, is om, voor zover dit nog niet is gebeurd, een geëigende weg te vinden om voor hun pensioenregeling de medezeggenschapspositie van gepensioneerden te verbeteren;

beveelt alle thans bij pensioenregelingen betrokken partijen aan om, voor zover nodig, op korte termijn en in samenhang met door de Stichting van de Arbeid en de samenwerkende ouderenorganisaties in het CSO bepleite ondersteunende en aanvullende wettelijke maatregelen, een wezenlijke verbetering van de medezeggenschapspositie van gepensioneerden te realiseren langs de weg van ofwel de instelling van een deelnemersraad, dan wel door één of meer vertegenwoordigers van de gepensioneerden in het bestuur van het pensioenfonds op te nemen, zulks onder handhaving van het bipartiete karakter van het pensioenfondsbestuur en met inachtneming van de onderscheiden verantwoordelijkheden van partijen betrokken bij het arbeidsvoorwaardenoverleg ten aanzien van de inhoud van de pensioenregeling en die van het pensioenfondsbestuur voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Met betrekking tot de drie hoofdvoeringsvormen van pensioenregelingen doet de Stichting van de Arbeid als nadere uitwerking van het bovenstaande nog de navolgende aanbevelingen:

A. Aan de besturen van de bedrijfspensioenfondsen beveelt de Stichting van de Arbeid nadrukkelijk aan om, indien het fonds nog geen deelnemersraad¹ heeft, zelf het initiatief te nemen leidend tot de oprichting van een deelnemersraad en tevens zorg te dragen voor een adequate verkiezingsprocedure en voor de organisatie van de verkiezing als zodanig, zoals verwoord in bijlage 3 bij dit convenant.

B. Aan de besturen van ondernemingspensioenfondsen die nog geen deelnemersraad en evenmin een bestuursparticipatie van gepensioneerden conform deze aanbeveling kennen, maar wel een relatief en/of absoluut substantieel aantal gepensioneerde deelnemers hebben, zodanig dat het relatieve aandeel van gepensioneerden² ten minste 10% bedraagt van het totale aantal actieve deelnemers en gepensioneerden, zulks met een minimum van 25 gepensioneerden, dan wel dat sprake is van ten minste 1000 gepensioneerden, beveelt de Stichting aan om, ofwel:

- alsnog zelf het initiatief te nemen tot instelling van een deelnemersraad, dan wel
- één of meer vertegenwoordigers van de gepensioneerden³ in het fondsbestuur op te nemen (aan te wijzen door de gepensioneerden in het desbetreffende fonds), welke deel uitmaken van de werknemersgeleding.

Ingeval een ondernemingspensioenfonds reeds een deelnemersraad kent, maar besluit daarnaast ook te komen tot een directe bestuursvertegenwoordiging van gepensioneerden, bijvoorbeeld vanwege de relatieve en/of absolute omvang van de groep van gepensioneerden, acht de Stichting een dergelijk besluit niet strijdig met deze aanbeveling.

Het verdient nadrukkelijk aanbeveling om bij de besluitvorming inzake de keuze tussen instelling van een deelnemersraad, dan wel directe bestuurvertegenwoordiging, de gepensioneerde deelnemers schriftelijk te raadplegen en, tenzij zwaarwegende - duidelijk te motiveren - redenen zich daartegen verzetten, de voorkeur van de meerderheid te volgen, mits de respons van de gepensioneerden bij de raadpleging ten minste 50% bedraagt⁴. Tevens dient het fondsbestuur zorg te dragen voor een adequate verkiezingsprocedure en voor de organisatie van die verkiezing, zoals verwoord in bijlage 3 bij dit convenant.

¹ Bij sommige bedrijfspensioenfondsen, zoals bijvoorbeeld het ABP en het PGGM, functioneren sinds vele jaren zogenoemde adviesraden, welke strikt genomen geen deelnemersraden zijn in de zin van de wet, maar waarvan de bevoegdheden niet onderdoen voor de wettelijke bevoegdheden van deelnemersraden. In de zin van deze aanbeveling kunnen deze adviesraden worden gelijk gesteld aan deelnemersraden.

² Onder gepensioneerden worden ook verstaan nagelaten betrekkingen met een nabestaandenpensioen.

³ Het aantal bestuurszetels voor gepensioneerden zal mede afhankelijk dienen te zijn van het aantal gepensioneerden in relatie tot het totale aantal actieve deelnemers en gepensioneerden.

⁴ Ingeval de respons 50% of minder bedraagt, wordt aanbevolen de voorkeur van de gepensioneerden in ieder geval wel te laten meewegen bij de besluitvorming door het bestuur.

- C. De Stichting van de Arbeid beveelt aan dat de vertegenwoordigers van de gepensioneerden in deelnemersraden en in fondsbesturen zodanige faciliteiten worden geboden dat deze periodiek met hun achterban kunnen communiceren.
- D. Meer specifiek ten aanzien van deelnemersraden, acht de Stichting het van groot belang dat besturen van pensioenfondsen met een deelnemersraad zich bij hun bestuurspraktijk voortdurend bewust zijn van de betekenis van dit medezeggenschapsorgaan en daar ook in de praktijk naar handelen. Voorts beveelt de Stichting van de Arbeid aan om in de statutaire en/of reglementaire bepalingen van ondernemings- en bedrijfspensioenfondsen:
- niet zodanige leeftijdsgrenzen, al of niet in combinatie met een beperking in de herbenoembaarheid voor leden van deelnemersraden, te stellen dat daardoor in de praktijk de participatie van gepensioneerden wordt bemoeilijkt;
 - een adequate procedure voor kandidaatstelling en verkiezing van de leden van de deelnemersraad op te nemen, zoals verwoord in bijlage 3 bij dit convenant;
 - ten aanzien van de bevoegdheden van deze raad een duidelijke verwijzing op te nemen naar de desbetreffende bepalingen in de PSW, dan wel een duidelijke opsomming van de toegekende bevoegdheden;
 - zodanige faciliteiten te bieden (ook in financieel opzicht) als nodig is voor een goed functioneren van de raad, in het bijzonder wat betreft:
 - recht op scholing;
 - recht op secretariële ondersteuning;
 - het recht dat leden van deelnemersraden die behoren tot de geleding van de actieve deelnemers, door hun werkgever in staat worden gesteld de vergaderingen van de raad bij te wonen;en voorts vergoeding van al die kosten die naar redelijkheid en billijkheid daarvoor in aanmerking komen, waaronder de kosten voor gerechtelijke procedures.
- E. Aan de partijen betrokken bij pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij een verzekeringsmaatschappij (werkgevers, vertegenwoordigers van betrokken vakorganisaties of ondernemingsraden) en waar de medezeggenschap van de deelnemers aan deze regelingen thans alleen kan worden uitgeoefend door de OR, geeft de Stichting van de Arbeid nadrukkelijk in overweging te komen tot de instelling van een deelnemersvergadering ingeval sprake is van een relatief aandeel van ten minste 10% gepensioneerden ten opzichte van het totale aantal actieve en gepensioneerde deelnemers, zulks met een minimum van 25 gepensioneerden, dan wel dat sprake is van ten minste 1000 gepensioneerden. Voorts wordt aanbevolen dat de actieve en de gepensioneerde deelnemers over de inhoud van dit convenant worden geïnformeerd.

Bij het vorenstaande tekent de Stichting van de Arbeid nog aan, dat zij met deze aanbevelingen uitdrukkelijk niet beoogt belemmeringen op te werpen voor even-

tuele verdergaande maatregelen ter versterking van de medezeggenschapspositie van gewezen deelnemers welke op decentraal niveau reeds zijn of worden overeengekomen.

De Stichting van de Arbeid vertrouwt erop dat deze aanbeveling een goede doorwerking zal hebben op het decentrale pensioenniveau. Op basis van de uitkomsten van een evaluatie-onderzoek naar de doorwerking van vorenstaande aanbevelingen gericht op verbetering van de medezeggenschap van gepensioneerden bij de uitvoering van pensioenregelingen, zullen partijen met elkaar overleggen over de verdere toekomst. Dit onderzoek zal worden gestart in 2000, zodat de uitkomsten in 2001 beschikbaar kunnen komen.

De organisatie van de verkiezing van vertegenwoordigers van gepensioneerden in deelnemersraden of in besturen van ondernemingspensioenfondsen

De Stichting van de Arbeid en het CSO zijn van oordeel, dat het van groot belang is dat besturen van de pensioenfondsen die voldoen aan de criteria voor verbetering van de medezeggenschapspositie van gepensioneerden, zorgvuldige procedures volgen welke waarborgen dat de gepensioneerden invloed kunnen hebben op de vorm van medezeggenschap die wordt gekozen (ondernemingspensioenfondsen) alsmede op de kandidaatstelling, verkiezing en herbenoeming van hun vertegenwoordigers in deelnemersraden en fondsbesturen.

Gelet op hetgeen is aanbevolen over het nemen van initiatieven door fondsbesturen om te komen tot oprichting van deelnemersraden dan wel tot directe bestuursvertegenwoordiging van de gepensioneerden, achten de Stichting van de Arbeid en het CSO het noodzakelijk dat in die gevallen het fondsbestuur ook daadwerkelijk de organisatie van de verkiezing van de leden van de deelnemersraad c.q. van een of meer bestuursleden die de gepensioneerden vertegenwoordigen ter hand neemt. Voorts achten de Stichting en het CSO het van belang, dat de desbetreffende fondsen in de aanvangsfase de betrokken organisaties, waaronder de in het CSO deelnemende organisaties, zodanige faciliteiten bieden dat bij volgende gelegenheden de organisatie van kandidaatstelling en verkiezing een gezamenlijke verantwoordelijkheid kan worden van fondsbesturen, de betrokken vakorganisaties en de in het CSO direct of indirect deelnemende organisaties. In het bijzonder bij ondernemingspensioenfondsen moet daarbij worden gedacht aan verenigingen van gepensioneerden.

De Stichting van de Arbeid en het CSO hebben met elkaar afgesproken, dat de Stichting aan de desbetreffende ondernemings- en bedrijfspensioenfondsen een procedure voor de kandidaatstelling en verkiezing van gepensioneerden in deelnemersraden en fondsbesturen zal aanbevelen. Deze aanbevolen procedure betreft ook de weg waarlangs en de wijze waarop de besluitvorming inzake de keuze van de medezeggenschapsvorm bij die ondernemingspensioenfondsen die voldoen aan het criterium voor verbetering van de medezeggenschap van gepensioneerden plaats vindt.

A Bedrijfspensioenfondsen

Kandidaatstelling

Aanbevolen wordt dat de besturen van de bedrijfspensioenfondsen zo spoedig als mogelijk is een besluit nemen over de instelling van een deelnemersraad, over het aantal zetels voor kandidaten in die raad namens representatieve organisaties van actieve deelnemers (vakorganisaties) en representatieve organisaties welke de gepensioneerden (mede) vertegenwoordigen alsmede over de te volgen verkiezingsprocedure. Aanbevolen wordt voor de verkiezing van de leden van een deelnemersraad om, naast de vakorganisaties die actieve en gepensioneerde deelnemers vertegenwoordigen, ook de in het CSO deelnemende organisaties het recht te

geven kandidaten te stellen. Kandidaten namens organisaties die gepensioneerden vertegenwoordigen, behoeven zelf niet te behoren tot de groepering van de gepensioneerde deelnemers.

Het bestuur informeert zo spoedig als mogelijk is alle actieve deelnemers en gepensioneerden alsmede de organisaties van belanghebbenden schriftelijk op basis van de tekst van het onderhavige convenant tussen de Stichting van de Arbeid en het CSO over het belang van medezeggenschap, over het op te richten 'focal point' en over de door het bestuur genomen besluiten ter zake.

Het bestuur doet een oproep aan de desbetreffende organisaties voor het stellen van kandidaten.

Verkiezingsprocedure

Onder verwijzing naar het onderhavige convenant en de aanbeveling, zouden, naar de mening van de Stichting van de Arbeid en het CSO, de navolgende aspecten inzake de verkiezingsprocedures in acht genomen moeten worden:

- a. alle actieve deelnemers en gepensioneerde deelnemers in het fonds hebben actief kiesrecht;
- b. de zetels voor vertegenwoordigers van een geleding kunnen over kiesdistricten of sub-categorieën worden verdeeld om te zorgen voor een zekere spreiding (regionaal of anderszins);
- c. het fondsbestuur beheert het register van kiesgerechtigden;
- d. geen verkiezingen zijn nodig, wanneer het aantal kandidaten niet meer bedraagt dan het aantal zetels en de partijen die kandidaten hebben voorgedragen het erover eens zijn dat de verkiezing achterwege kan blijven;
- e. in het door het bestuur vast te stellen kiesreglement dienen naast de vorenstaande kwesties, ook allerlei andere technische zaken te worden geregeld, zoals:
 - welke organisaties gerechtigd zijn tot het stellen van kandidaten en de wijze waarop kandidaten kunnen worden gesteld;
 - op welke wijze de kiezers worden opgeroepen;
 - hoe een en ander bij de verkiezingen moet verlopen (instelling van een kiescommissie).

B Ondernemingspensioenfondsen

Keuze van de medezeggenschapsvorm

De besturen van die ondernemingspensioenfondsen die voldoen aan de criteria voor verbetering van de medezeggenschapspositie van gepensioneerden, wordt aanbevolen zo spoedig als mogelijk alle gepensioneerden schriftelijk, op basis van de tekst van het onderhavige convenant tussen de Stichting van de Arbeid en het CSO, te informeren over het belang van medezeggenschap en de wegen die daarvoor open staan alsmede over de wijze waarop daaraan eventueel inmiddels vorm en inhoud is gegeven.

De gepensioneerden worden opgeroepen schriftelijk door middel van een antwoordformulier met keuzemogelijkheden, een voorkeur uit te spreken voor medezeggenschap via de instelling van een deelnemersraad dan wel via directe

vertegenwoordiging van gepensioneerden in het fondsbestuur. Tevens verdient het aanbeveling een informatiebijeenkomst te organiseren.

Aanbevolen wordt organisaties van gepensioneerden in de gelegenheid te stellen een oproep aan de gepensioneerde deelnemers aan het fonds te doen tot deelname aan de raadpleging.

Binnen zes maanden na het verzenden van de informatie neemt het fondsbestuur een besluit over het al dan niet wijzigen van de vorm van medezeggenschap. Aanbevolen wordt daarbij de voorkeur van de gepensioneerde deelnemers, blijkend uit de geretourneerde antwoordformulieren, te volgen, althans wanneer de respons ten minste 50% blijkt te zijn en daarvan uitsluitend af te wijken indien zwaarwegende - duidelijk te motiveren - redenen dat vereisen. Ingeval de respons 50% of minder bedraagt, wordt aanbevolen de voorkeur van de gepensioneerden in ieder geval wel te laten meewegen bij de besluitvorming door het fondsbestuur.

In dit verband is voorts afgesproken dat het CSO en de daarin deelnemende organisaties, in situaties waarin op grond van de voorkeur van een meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen van de gepensioneerden besloten wordt tot bestuursvertegenwoordiging van de gepensioneerden in een fonds, zullen bevorderen dat deze éénmalige keuze door de gepensioneerde deelnemers zal worden gerespecteerd, zodanig dat door hen niet naderhand alsnog op basis van de wet gepoogd zal worden ook een deelnemersraad bij het desbetreffende fonds te realiseren.

Het bestuur regelt de mogelijkheid van toetreding van gepensioneerden tot het bestuur, of de instelling van een deelnemersraad, alles conform de aanbeveling bij dit convenant. Het besluit schept duidelijkheid over het aantal zetels voor gepensioneerden in het bestuur of over het aantal zetels voor de geledingen van gepensioneerden en actieve deelnemers in een op te richten deelnemersraad, over de opzet van de verkiezingsprocedure voor de deelnemersraad of voor de bestuurszetels voor gepensioneerden. Indien reeds sprake is van bestuurszetels voor gepensioneerden of een deelnemersraad, schept het bestuur duidelijkheid over de procedure voor herbenoeming.

Kandidaatstelling

Aanbevolen wordt dat het fondsbestuur de gepensioneerde en de actieve deelnemers alsmede de organisaties die hen vertegenwoordigen schriftelijk informeert over de genomen besluiten en de motivering die daaraan ten grondslag ligt en oproept tot het stellen van kandidaten, afhankelijk van de medezeggenschapsvorm waartoe is besloten, voor een in te stellen deelnemersraad of voor zetels voor gepensioneerden in het bestuur van het fonds.

Kandidaten voor zetels voor de geleding van gepensioneerden in deelnemersraden of in besturen van ondernemingspensioenfondsen kunnen worden voorgedragen door stemgerechtigde gepensioneerden (vrije lijsten) of door organisaties die gepensioneerden vertegenwoordigen. Aanbevolen wordt dat naast reeds bestaande verenigingen van gepensioneerde deelnemers in een ondernemingspensioenfonds en vakorganisaties, die zowel actieve als gepensioneerde deelnemers in het fonds vertegenwoordigen, in de aanvangsfase ook in het CSO deelnemende organisaties kandidaten mogen voordragen.

Kandidaten voor zetels ten behoeve van actieve deelnemers in deelnemersraden kunnen zowel worden voorgedragen door de actieve deelnemers in fondsen als ook door de betrokken vakorganisaties.

Kandidaten voor een zetel in het bestuur van een ondernemingspensioenfonds of in een deelnemersraad welke bestemd is voor een bepaalde geleding, behoeven niet zelf tot die geleding te behoren; zij dienen echter wel een relatie met de betrokken onderneming te hebben.

Verkiezingsprocedure

Onder verwijzing naar het onderhavige convenant en de aanbeveling, dienen naar de mening van de Stichting van de Arbeid en het CSO, de navolgende aspecten inzake de verkiezingsprocedures in acht genomen te worden:

- a. voor de verkiezing van één of meer bestuurszetels bestemd voor gepensioneerden of hun vertegenwoordigers in een ondernemingspensioenfonds dienen alle gepensioneerde deelnemers stemrecht te krijgen;
- b. voor een verkiezing van de leden van een deelnemersraad in een ondernemingspensioenfonds komt het actieve stemrecht toe aan alle actieve deelnemers alsmede aan alle gepensioneerde deelnemers;
- c. de zetels voor vertegenwoordigers van een geleding in een deelnemersraad kunnen over kiesdistricten of sub-categorieën worden verdeeld om te zorgen voor een zekere spreiding (regionaal of anderszins);
- d. het fondsbestuur beheert het register van stemgerechtigden;
- e. in het door het bestuur vast te stellen kiesreglement dienen naast de vorenstaande kwesties, ook allerlei andere technische zaken te worden geregeld, zoals:
 - de wijze waarop kandidaten kunnen worden gesteld;
 - hoeveel handtekeningen nodig zijn voor een kandidaatstelling welke niet geschiedt door organisaties van gepensioneerden of vakorganisaties welke gepensioneerde deelnemers vertegenwoordigen;
 - op welke wijze de kiezers worden opgeroepen;
 - hoe een en ander bij de verkiezingen moet verlopen (instelling van een kiescommissie).

C Tot slot

Bij een aantal ondernemingspensioenfondsen hebben reeds vertegenwoordigers van gepensioneerden in het fondsbestuur en/of in een deelnemersraad zitting. Bij een aantal van deze fondsen is echter niet aan alle gepensioneerden het actief en/of het passief kiesrecht toegekend. In deze gevallen verdient het aanbeveling om het er desgewenst toe te leiden dat bij gelegenheid van de eerstvolgende reguliere verkiezing wel aan deze eis wordt voldaan.

Voorts kan er aanleiding zijn tot bijstelling, op een daarvoor geëigend tijdstip, indien het aantal vertegenwoordigers van gepensioneerden in het bestuur niet conform hetgeen thans door de Stichting van de Arbeid wordt aanbevolen, blijkt te zijn.

Ten slotte kan er aanleiding zijn te komen tot een herziening van de reglementen wanneer de samenstelling van een deelnemersraad niet naar evenredigheid op basis van aantallen actieve deelnemers en gepensioneerden/gewezen deelnemers blijkt

te zijn. De lopende zittingsperiode kan echter, zo menen de Stichting van de Arbeid en het CSO, worden gerespecteerd.